

Südetlere karşı şiddet siyaseti başladı

İngiliz Başvekili Çemberlaynın bugün Avam kamarasında söyleyeceği nutka ehemmiyet veriliyor

Gene şeker meselesi

Bundan bir müddet evvel gazetemiz bilhassa Rusyadan getirilmekte ve sert olması itibarile Doğu bölgesinde diğerlerine tercih edilmekte olan Rus şekerinin pahalı satıldığı etrafında kuvvetli neşriyat yapmıştı.

Bu neşriyat üzerine şeker fiyatlarını nazarı itibare alan Erzurum Belediyesi kanunî hükümler dairesinde şeker için yeni bir fiyat takdir etmiş ve Ağustos tarihinden itibaren şekerin ancak bu fiyatlara göre satılabileceğini tamim etmişti.

1 Ağustos tarihi hemen bütün Doğu bölgesi için bir şeker buhranına başlangıç oldu. Şeker şirketi şekerini belediyenin tespit etmiş olduğu fiyate veremediğinden perakendeciler ellerinde bulunan mahdut şeker stokunu kıymetinin kat kat fevkinde gizli olarak satmağa başladılar. Bu buhranlı devir şeker şirketinin bir telgrafı ile nihayete ermiş gibi göründü.

Bu telgrafa göre Erzurumdaki şeker deposu belediyenin emrine verilmiş ve oradan istenildiği kadar şeker alınacağı fakat fiyat düşürülmediği takdirde farkı fiyati belediyenin zamin olacağı bildirilmişti. Bu vaziyet bir müddet devam etti. Ucuz fiyate depodan şeker alan esnaf aldıkları şeker sakladılar ve gene piyasada gizli olarak normal fiyatın çok üstünde bir fiyate satmağa başladılar. Bu halde bir müddet devam etti. Nihayet Belediye şeker deposunu gene şeker şirketinin emrine terketti. Ve şirket mutadî veçhile satışlarına devam etmeğe başladı. Bir yandan da hususî teşebbüslerle dışarıdan şeker tedariki çarelerine baş vuruldu.

Bugün Erzurumun ihtiyacı tüccarların yardımı ile dışarıdan getirilen Belçika şekerini ve depodan satın alınmakta olan Rus şekerini tatmin edilmektedir. Böyle olmakla beraber bugün piyasada Rus şekerini bulmak mümkün hemen hemen yok gibidir. Çünkü şirket bu sene Rusyadan şeker getirmemeğe karar vermiş olduğunu piyasaya ihsas etmiştir.

Rus şekerinin kalitesinin diğer şekerlere nazaran çok düştüğüne ve sertliği yüzünden halk arasında çok revaçta olan kılama çay içmekte diğer şekerlere tercih ediliyor.

Bazı hünler depodan 30 tona kadar şeker çıktığı halde Erzurumda Rus şekerini bulmak kabil olmamıştır. Çünkü bu sene Rus şekerini getirilemeyeceği şayi olduğundan bütün esnaf ilerde daha fahiş bir fiyate, gizli olarak, satılabilmek ümidi ile aldıkları şekerini stok halinde saklamaktadırlar.

Biz, inkâr edilmesi kabil olmayan (Arkası 3 üncüde)

Hitlerle mülakatından sonra bugün Avam Kamarasında vaziyetli anlatacak olan İngiliz Başvekil Çemberlaynın refikası ile beraber çekilmiş resimleri

Fransız Başvekili de Londrada bulunuyor

Prağ hükümeti Südetler mintakasında silâh toplamağa başladı. Almanya ile hudut kapanmış gibidir

Londra 18 [A.A.] — Bütün Londra gazeteleri Başvekil Çemberlaynın 20 Eylülde avam kamarasında irad edeceği nutuktan ehemmiyetle bahsetmektedirler.

Südetler yeniden nümayişlerde bulundular

Prağ 18 [A.A.] — Bugün Südetler bir çok yerlerde yine nümayişler yaparak polislere hücumda bulunmuşlar ve polislerden ikisini ağır surette yaralamışlardır.

Valimizin Hınıs ve Karayazıda tetkik seyahatleri

Hınıs hükümet konağının temeli atılmıştır. Karayazı hükümet konağının yeri tesbit edilmiştir, yollar mükemmel bir hale konulmaktadır. Görülen bazı noksanlar ikmal edilecektir.

Vali Hâşim İcannın refakatindeki diğer zevat ile birlikte Hınıs ve Karayazı kazalarında bir tetkik seyahati yaptıkları sonra, şehrimize döndüklerini yazmıştıktır.

Valimize bu seyahatlerinde Valli mu-

dir. Bütün Yahudi mağazaları kapanmıştır.

Amerikan heyeti hareket etti
Vaşington 18 [A.A.] — Parisse gönderilecek olan Hariciye memurlarından mürekkep heyet buradan hareket etmiştir. Heyet reisi hareketinden evvel Hariciye nazırı Bay Hü'lâ ziyaret ederek, bir saat kadar görüşmüş ve lazım gelen talimatı almıştır.

(Arkası 3 üncüde)

ERZURUM ABİDESİ

Acelelerimiz ne?

Sanatkâr bir mirasyedi, cemiyet bünyesine yapışmış bir tufeyli midir?

Erzurumda inşa edilmesi düşünülen büyük ihtilâl abidesi münasebetile Peyami Safa Cumhuriyet gazetesinde birbiri peşine iki yazı neşretti. Bunlara göre Erzurum abidesi için açılan müsabakada kazanan Türk sanatkârı bertaraf ediliyor ve abide iki misli bir fiyate ecnebi bir sanatkâra havale ediliyor...

Yazıların ana fikri bu rivayete istinat etmekte idi. Erzurum abidesi için açılan müsabakada vaad edilen mükâfatlar kazananlara tevzi edildikten sonra birinci maketin inşasından sarfınazar edildiği doğrudur. Bununun da muhteif sebepleri var:

1 — Maket bir ecnebi sanatkârın eserinden aynen denebilecek bir şekilde kopya edilmiştir.

2 — Maket Erzurumun millî mücadeledeki rolünü tebarüz ettirememiştir.

İstiraden şunu söylemek lâzımdır ki:

Erzurumun millî mücadeledeki rolünün tebarüz ettirilmesi meselesi Peyami Safanın mutadî mariz ve menfi anlayışları ile mütalaa ettiği gibi dar bir rejonizm fikrini ifade etmez. Erzurumun millî mücadelede

elbet hususî bir rolü olmuştur. Elbet Erzurum, başka bir şehrin görmediği, vaziyeti itibarile göremeyeceği bir memleket vazifesi ifa etmiştir. Bu hizmetin Erzuruma dikilmesi mutasavver bir abidede canlandırılması bir zarurettir. Aksi halde Erzuruma dikilecek abidenin Erzuruma dikilmesinde mana yoktur. Onun bu halile başka bir Türk şehrine de rekzi kabilirdir.

Asıl meseleye gelince: Erzurum abidesinin inşası bir ecnebi sanatkâra bir misli bahasına tevdi edilmiştir. Yalnız Akademi hocalarından profesör Belling Erzuruma gönderilmiş ve kendisinden Erzurum abidesi için bir kaç maket hazırlaması rica edilmiştir. Ne hükümet, ne de Müfettişlik profesör Belling ile bir mukavele yapmamış ve karşılıklı bir taahhüde girişmemiştir. Vaziyet bu suretle tazvih edildikten sonra, arkadaşlarımızdan biri 7 Eylül tarihli gazetemizde bir makale yazmış ve Türk sanatkârlarının tecrübesizliğini ve binaenaleyh büyük abideler yapmakta henüz muvaffak olamayacaklarını tebarüz ettirmiştir.

Evvelki akşam Ankara radyosunda Türk sanatkârları hakkında bir konferans veren. Şair

(Arkası 3 üncüde)

FIKRA:

Çok sayın baylar!

Cumhuriyet rejimimiz kuruluşundan beri köhneyi yıkmayı, eskini yerine yeniyi ve iyiyi getirmeyi kendisine şar edinmiştir.

Bu yüzden, Türkiye Cumhuriyeti en hızlı adımlarla medeniyet camiası içrisine karışıyor. Gene bu yüzden, muasir dünyanın en hakikî demokrasisi türk toprakları üzerinde tekevvün ediyor.

Türk vatandaşları kanun müvacehesinde olduğu gibi vatandaşlık sıfatı ve lâkap itibarile de birbirlerine tamamen müsavirdirler. Türkler başlarındaki en büyüğe bile isimle hitap etmeği münasip ve demokrasiye en uygun bir şekil olarak buldukları halde, "Çok sayın bay...", gibi "Devollü, utafetli efendim hazretleri", ni andıran elbise ötede beride hâta tesadüf ediyoruz. Bütün Türk vatandaşları, haysiyet ve şereflerini muhafaza etmeği bildikleri takdirde sayındırlar, onların içinde bir, "Çok sayın baylar", sıfatına ayrılmamasına ne lâzım var, ne de mana vardır.

Bu hattâ güllüktür bile... Nasıl "Zülallahı filâlem", lik eskî hükümdarlara bir şey kazandırmamışsa, çok sayın baylık ta bu hitaba maruz kalmalara bir şey kazandıramaz... Vazgeçelim bundan, rejimin istediği kadar demokrat ve tabii olmağa çalışalım.

Bahadır DÜLGER

Seller Oltu köylerinde çok tahribat yaptı

Bilhassa Hoş köyünde halkı perişan bir vaziyete soktu

Oltu ve civar köylerinde, bilhassa mezruata büyük ziyani dokunan sel hadisesi hakkında aldığımız yeni tafsilat şudur:

Seller, bilhassa merkez, Olur, Kösor ve Kömürlü nahiyelerine tahribat yapmıştır. Oltuda su basan evlerde bilhassa onbeş ev çok zarar görmüştür. Sular bahçeleri ve mısır tarlalarını tahrip etmiştir. İki öküz ölmüştür. Seller kıyı köprüsünü, Oltu ile Göle arasındaki yolları ve menfezleri tahrip etmiştir. Seller en ziyade Kösor nahiyesinin Hoş köyünde tahribat yapmıştır. Bu köyde tarlaların başka bir çok evler harap olmuş ve halk perişan bir vaziyete düşmüştür. Nüfus zayıftır.

Oltunun Oltu şosası üzerindeki Norbit ve aşağı Nişgir köprülerini sel götürmüştür. Ersenli köyünün biçimlemis tarlaları da kâmilan hasara uğramıştır. Diğer bir köyden de iki evi sular götürmüş ve ekinler hasara uğramıştır.

Rize güzelleşiyor

Şehir mütehassısı Lamber Rizenin imari işlerle de alâkadar oldu

Yukarıda Rizenin deniz kıyısındaki güzel bahçesi, aşağıda iskele meydanı

Rize (Husus) — Baş müşavirimiz Nizami Ataker ile birlikte şehrimizi ziyaret etmiş bulunan Beynelmillet şehircilik mütehassısı M. Lamber Rizenin tabii güzelliklerine hayran kalmışlardır. Dört sene zarfında belediyemiz tarafından meydana getirilmiş olan eserleri yerinde bularak belediyeyi takdir etmiştir. Bihassa son iki sene içinde vüde getirilen iskele meydanı; Sahil bulvarı ve Atatürk caddesini pek beğenmişlerdir. Bir vesile ile Belediyemizin mühendisi olmadığımızı öğrenen mütehassıs M. Lamber bu işleri meydana getirmiş olan belediye reisimiz Mücip Kâmalıyını hararetle tebrik ve takdir etmiş ve bugüne

kadar olduğu gibi bundan böyle de şehir işlerini emniyetle tedvir edebileceğini söylemiştir.

Hükümet konağı önündeki yirmi sekiz dükkân ve sairine belediye tarafından yıktırılarak meydana getirilen sahaya (Cumhuriyet meydanı) ismi verilmiştir. Burasının yeni alacağı vaziyeti gösteren kroki Belediye reisimiz tarafından M. Lambere gösterilmiş ve M. Lamber bu planı tertik etmek üzere beraberinde Trabzona götürmüştür. Şehir mütehassısı bu planda lüzum gördüğü tadilatı yapacak, muvafık görürse plana aynı n geri gönderecektir.

Trabzon pazarı

Trabzondan yazılıyor:

Geçen gün, her Pazartesi günleri, Trabzonda kurulması mutad Pazara gittim, niyetim öve biraz yağ almaktı. Fakat dükkânlara nazaran daha ucuz olması lâzımgelen bu pezarda yağ fiyatları, dükkânlar fiyatının aynı idi. Mumhane gibi uzak bir yere beybude geldiğime pişman oldum ve döndüm.

Bu umumî ve halka faydalı olması lâzımgelen pazarın neden bahalı ve halka yaralmaz bir pazar olduğunu sonradan öğrendim:

Köylüler pazara hemen geçmeden geliyorlar, esraf da zaten köylünün yolunu gözlemektir. Köylü mahmî esnafa vermekte iki türlü fayda tevhehhün ediyor:

1 — Mahmî toptan satmak.
2 — Çok erken satıp köylüne erken dönmek. Fakat bunun ikisi de köylü için zararlıdır.

1 — Mahmî ucuz satıyor.
2 — Satışta çok ve iyi müşteri bulamıyor. Bir alıcı her de çok açık göz ve merhametsiz bir alıcı ile karşı karşıya kalıyor.

Esnafa köylünün bu alış veriş saat kaçta oluyor dersiniz? Gece saat üçte.

İnsaf edin; halk yağ veya otter almak için pazara gece saat üçte mi gidecektir? Buna imkân yoktur.

Her memleket bunun önüne geçmiş ve esnafa ziyade halkı düşündürmüştür. Bakınız nasıl:

Başta Ankara olmak üzere bu gibi pazarlarda esnaf günün muayyen bir saatine kadar köylüden hiç bir şey satın alamaz. Halk alış veriş eder. Bundan sonradır ki pazar esnafa açılır.

Bizim pazarımızda olduğu gibi esnafa müstahsil köylü gece saat üçte karşı karşıya gelirse bundan sadece halk değil, müstahsil köylü de zarar görür. Binaenaleyh yeni yapılan Trabzon hâlinde halka iş tirak imkânı verilmiş bir pazarın kurulmasına temin edilmesini istemek çok yerinde bir dilektir.

F. N.

Bu gece nöbetçi eczane «Vatan» eczanesidir

ASKERİ BAHİSLER

Polonyanın kuvveti

Yazan: General Baratier
Fransızca Lötan gazetesinin askeri muharriri

Polonya, coğrafi vaziyetin icabı olarak Avrupa siyasetinde birinci sınıf rol oynamaya nazed bir devlettir. Balkan antantı devletleriyle Olşo muahadesini imza eden Şimalî Avrupa devletleri arasında bir tre dünyon vızıyetinde bulunan bu devletin nüfuzu yakını bir istikbalde temamlı büyüyecektir. Galçya vasıtasıyla Çekoslovakya ile münasebette bulunuşu, Bohemya işlerindeki vaziyeti şimdiden Alman temayülleriye karşı ağır bir yük haline girmeye başlamıştır. Daha yirmi beş, otuz sene evvel milletler listesinden ismi silinmiş olan Polonyanın böyle kısa bir müddet zarfı da bu kadar ehemmiyetli bir vaziyete geçmesi şayanı dikkattir. Binaenaleyh Polonyanın askeri kuvvetini mütalea ve tedkik etmek adetâ bir zarurettilir.

Bu kuvvet Polonyalıların vatandaşlığına ve 34 milyonu aşan ve senede 400 bin derecesinde artan bir nüfus kesafetine istinad etmektedir.

Bu artış hariceten bir kaç sene evvel tesirlerini göstermeye başlamıştır. Ve bugün Polonyada gençlerin adedi pek çoktur. Her sene askere celbedilmesi ihtiza edenlerin mikteri hâzarda 300 bin radesindedir. Bu rakamın kıymetini anlamak için Fransaada bu miktarın 250.000 ni aşmamakta olduğunu göz önünde tutmalıdır. Diğer taraftan Polonya ordusunun mali kuvveti Fransa radesinde de değildir. Askerlik hizmetinde orada da iki sene olmasına rağmen, Fransaın büyük bir koloni devleti olduğunu unutmamalıdır. Polonyalıları, bu çâlelerinin müvazenesile bağlı buldukları memleketlerindeki bütün kuvvetlerden temamlı istifade edememek vaziyetinde kalıyorlar.

Bugün 300 bin neferden teşekkül eden Polonya ordusunun hâzır kuvveti ferah ferah 600 bin radesine çıkabildi. Büyük Avrupa devletleri ordularına müvafık olarak teşkil edilmiş olan Polonya ordusunun 30 piyade fırkası, 12 alay süvari, bir umumî topçu ihtiyatı, istihram ve muhabere takımları, hava kuvvetleri ve bunların idamesi için lüzumlu diğer kitaları mevcuttur.

Bunlara diğer taraftan 6000 bahl-

yelli, temamlı seçme 26 bin askerden müteşkil hududları muhafaza kuvvetini ilâve etmek lâzımdır. Bu kuvvetin çok mühim bir kısmı şark hududlarında toplanmış bulunmaktadır.

Bu, Polonyanın Rusya ile münasebetini ne kadar sıkı bir surette kontrol ettiğine bir deildir. Bütün bu askerî hizmetlerini bitirdikten sonra, kırk yaşına kadar ihtiyat ordusuna mal edilmekte ve orada muhtelif fasilelerde mecmuu 14 haftaya varan bir hizmet devresi daha geçirmektedirler. Bundan sonra eli yaşına kadar kara ordusuna hizmetine alınmakta ve orada artık bir hizmet devresi geçirmemektedirler.

Bunlar - faal ve ihtiyatlar, takriben muallim iki milyon asker - bir ihtiyat halinde hemen silâh altına alınabileceklerdir. Dünyanın en iyi askerî kadrolardan sayılan Polonyalıların bu kalabalık ordusunun nasıl ehemmiyetli bir kuvvet teşkil ettiğini anlamak güç değildir.

Bunları idare edecek olan subay kadrosu çok mükemmeldir. Hepsini süsif mekteplerde yetiştirilmiş olan 35 bin gedikli erbaş meşgul oldukları askerlik subelerinde derin bir ihtiyatı sahip olmuşlardır. Erbaşlara gelince bunlar kitalarda kıy mevsimlerinde sırayına göre 3 veya 7 ay süren kurslarda yetiştirilmektedir. Ve bu kurslarda muvafık olanlara terhisleri sırasında erbaşlıkları tevch edilmektedir.

Subay kadrosu Hazerde 19 bindir. Bunlar icap ettiği gibi büyük bir idare ve itina ile yetiştirilmektedir. Bihassa Varşova Harp mektebinden çıkarmaları çok ciddi sınavlardan geçmektedirler.

Bütün büyük milletlerde olduğu gibi ihtiyat subaylar yüksek tahsil yapmış gençler arasından seçilmektedir. Lise ve yüksek mektep mezunları, mekteplerinde buldukları üç sene zarfında askerî ders görmekte ve mekteplerini bitirdikten sonra tahsil devresi biten olan hususî bir mektebe sevk edilmektedirler.

Bu mektebi muvafakiyete bitirenlere ihtiyat subay rütbesi verilmekte ve bir veya iki hizmet devresinden sonra isteğe menliğe terfi edilmektedirler. İhtiyat subaylar Polonyada muhtelif fasilelerle esmen 252 gün hizmet görmekte mecburiyetindedirler. İhtiyat erlerin hizmet müddeti ise terhislerinden sonra 35 gündür. Bütün bu askerî hizmet mecburiyetleri 23 ile 40 yaş arasında tamamlanmaktadır. Bu suretle terfi edilmiş bile olsa, Polonya askerleri de ma yeni silâhlar ve nazariyelerle münasebetini katetmemektedirler.

[Arkası var]

Yunanistana 2200 baş mal gitti

Trabzon, [Husus] — Erzurumdan gelen büyük baş mallardan 2200 baş mal Yunan bandıralı bir vapurla Yunanistan'a sevk edilmiştir. Peşin paraya satılan bu mallardan dahada alınacağı tahmin edilmektedir.

Saylavımız General Pertev Handemir gitti

Birkaç gündüzenberi şehrimizde bulunan saylavımız General Pertev Handemir dün sabah Trabzon yolile Ankaraya hareket etmiştir.

Vilâyette mesai saatleri değişti

Vilâyet dairelerinde mesai saatleri bugünden itibaren değişmiştir. Bundan sonra vazifeye saat 8,30 da başlanacak, 12 de yemek tatili yapılacak, öğleden sonra da 13 den 16,30 a kadar çalışılacaktır.

Yeni röportajımız

Doğu sınırlarında bir gezinti

Yazan: Bahadır Dülger

Gazetemiz Doğu sınırlarındaki şehirlerimizi ve oralarındaki hayatı okuyucularına tanıtmak için geniş bir röportaj hazırlamıştır. Bu resimli röportajda sıra ile tanyacağımız yerler şunlardır:

Horasan köprüsü - Çoban dede - Karaköse - Taşlıçay - Diyadin - Kızıldize - Doğu Bayazıt - Ağrı - Iğdır - Karakale - Kağızman - Kars - Sarıkamış

Bir iki güne kadar...

Roman: 7

TAYYARECİLER

Yazan: İ. RAHİLLO

Ruscadan çeviren: NİHAL YALAZA

Yarım dakikabk istirahat. Andrey kendine gelmeğe vakit bulamadan Volk gene makinayı harekete getirdi. Eili saniye kadar tayyare gene, başsağı durabildi. Fakat motör boğulmuştu başladı. Andrey bunu kaydettil ve nazariyesini Volk'uskinden daha kuvvetli buldu Volk Andreyin düşüncüklerini anıyormuş gibi, ona tamamlı ram olmuş, makinayı durmadan hırpalyordu. Telefonun kontak yapmaması için kesilmesini gözlerle işaret etti ve kısalmış sesile:

— Giltmiyor. Diye Andreye haber verdi.

— Karbüratör...
— Klinkof!
— Efendim?
— Böyle uçmaktan canım sıkılıyor.

Yukarıya çıkalmı Kabinamdeki saatın üzerine iki sinek konmuş. Bunları dondurucuya kadar irtifa alacağını.

Andrey de yeni makinanın "tavani", (azami irtifa) anlamak istiyordu. Kendisi şimdiye kadar üç bin metrodan yukarıya çıkmamıştı; o da gündüz. Bu sefer kendisi için de sayrekleştirilmiş irtifa havasının her dellilinden bir istifa temin etmeğe çalışıyordu.

— Yakacak şeylerimiz nasıl?

Volk: "Merak etme," gibi bir el işaretle cevap verdi

Hava soğumağa başladı. Tayyare batmış güneşin arkasından dağa tırmanıyordu. Aşağıda çoktan beri gece hüküm sürdüğü hâlde, bunlaa halâ guru bun son tebesüllerini sayretmekte

idiler. Reaktif ufak fener, çıkıkları uçuş haritasını, mum ışığı gibi, aydınlatabiliyordu. Sükûnet ve yalnızlık Andreyi sıkıyordu. Nihayet Volk'us sesi duyuldu. — Sineğin bir tanesi geberdi.

Andrey elektrikli ağı ve âletlere baktı: Altimetro 4300 metre irtifa gösteriyordu Söndürdü. — Epi dayandı.

— İkinci daha oturuyor.. Onu da dondururuz.

Gene sükûnet.

Aşağıda, yer yüzünde her zamanki hayatın mevcut bulunduğuna inanılmıyordu. Andrey birden deldi: "Annem ihtimal sofrayı hazırlıyor, babam da muslukta ellerini yıkıyor," diye düşündü.

Aşağı baktı. Çok uzaklardan deniz hayal meyal görünüyordu. Sahil denizden daha açıktı. İçine, san'yenin yüzde biri kadar bir an için bu baştöndürücü yükseklige karşı korku hissi girdi.

Ya makina bir kazaya uğrarsa? Ya suya oturursa. Gece, terhakik, souk.., Sahil görünüyor... İstedigin kadar begür, kimse duymaz... Andrey içinden titredii.

Elleri ve ayakları donuyor, ayaklarını birbirine vuruyordu.

Volk ağız borusuna eğildi:

— Kazbek irtifandayız. Daha yüksek... Gurub ışıkları halâ görünüyor.

Kazbek'e hiç çıktın mı?

— İhtimiyorum.

— Dağları, diyorum, gördün mü?

— Gördüm.

— Aşağı da gece lken, dağ tepelerinin nasıl aydınlandığını hatırlıyor musun?.. Biz de şimdi tepedeyiz...

Andrey çocukluğunu ve coğrafya kitabındaki dağlara çıkılma hikâyelerini hatırladı. Gayeye vasil olmak için ne kadar gayret, cesaret ve azim sarfedilmişti. Küçük Andreye göre bunlar favkelbeşer, cesur ve ulaşılmaz mahluklardı. Halbuki o, şimdii bir buçuk saat zarfında fazla zabmet çekmeden aynı irtifalara vasil oluyordu.

Andrey tureli eline aldı, fakat parmakları madene yapıştığı için derhal elini geriye çekti. Eldivenini çabucak glydi ve kordonun üstündeki ampulü yaktı. Dereceyi hararete bakmak için ışığı dışarıya tuttu; gözlerine inanamadı:

Termometre sıfırdan aşağı 22 gösteriyordu.

Valk ta havasızlıktan fenalaştı. Sinek saat tahtasında kıpırmadan duruyordu. Donmuş mu yoksa?

Klinkof'un haktı çıktığına kızıyordu.

Üstün olduğunu birşeyle mutlake ispat etmek istiyordu. Bunun için elleri ve ayakları souktan hassasiyetini kaybettiler; halde Andreyin, "Aman, demesini bekiyordu.

Tayyare halezon çizerek ağır ağır yukarı çıkıyordu. Altimetronun iğnesi titreye titreye 6 binin üstünde durmağa başlayıyordu. Uygürültüsü kulakları tahriş ediyordu. Uygürültüsü kulakları tahriş ediyordu. Uygürültüsü kulakları tahriş ediyordu.

renin aynı yerde boşa alıştığı görünüyordu. Andrey "kasırga'şma nazariyesini" hatırladı: İste hava, kayan sandağın kenarlarının akan su gibi tayyare güvdesinden akıyor, kısmen kabineye giriyor ve görünmez sütun halinde donuyor. Andrey bir kaynağın üstünde imiş gibi kenara eğiliyor. ve sık sık galarına taziyk ediyor.

(Arkası var)

DIŞ SIYASA

Ko Vadis
Öropa ?

İngiliz Başvekilli Çemberlayn, bugün için Avam Kamarasını içtima çağırıldıktan sonra, tayyareye binerek, Almanyaya, Hitlerin Berhtesgaden'da büyük devlet adamlarını kabul ettiği ve içinde Almanyanın mukadderatını çevirdiği köşke gitti. Hitlerle konuştu, Londra'ya döndü.

Bugün Avam kamarasında Hitlerle konuştuğu şeyleri anlatacak ve İngiltere'nin Avrupsanın bugünkü vaziyeti karşısında takip ettiği politikayı izah edecek. Hiç şüphe edilemezki, bugün bütün dünya kulağını çevirmiş, Çemberlayn'ın sözlerini dinliyor.

Acaba ne söyleyecek? Doğrusu biz de çok merak ediyoruz. İngiltere gibi koskoca bir devletin ihtiyar reisinin kalkıp Hitlerin ayağına kadar gitmesi, demekki ortada çok mühim sebepler olduğunu gösteren bir hâdisedir.

Şu Çekoslovakya işi gittikçe büyümeye korkunç bir istihfım şekline aldı. Bütün büyük devletlerin Harbiye Nazaretleri ile Millî Müdafaa teşkilatları hep bu mesele ile meşgul! Bütün dünya matbuatı sütunlarında en çok bu meseleye yer veriyor. Artık herkes bu isanmış türki, Südet meselesi Avrupa sulhunu ihhidama sürükleyebilecektir. Haftalar dan beri devam eden Prâğ görüşmeleri ise helâ ölü noktasından bir adım ileri gitmemiştir. Çünkü Südet mümessillerini tatmin etmek kabil olmayor.

Bir taraftan müzakereler devam ederken, arkasından da herkesin korktuğu kanlı hâdiseler baş gösterdi. Südet şehirleri âdeta ayaklanmış gibi bir manzara gösteriyor. Maksat nedir? Almanyanın her hangi bir müdahalesini celbetmek mi? Bütün dünya biliyor ki, Südet Almanları ağıktan açığa gözlerini Berlin'e çevirmiş bulunmaktadır. Onların her tavır ve hareketi, adım atışı, parmağını kırmadığı hep Berlinin direktifleri dahilindedir. Onun içindir ki, İhtiyar Çemberlayn, Prâga gönderdiği eski nazir Lord Runsman'ın bütün gayretlerine rağmen, işin içinden çıkamayancağını anlayarak, kalktı, açık görüşmek üzere ta İngiltereden Hitlerin köşküne kadar gitti.

Henlayn, Südetlerin tam muhtariyetini, Südet topraklarında Nasyonal Sosyalist prensiplerini tatbikte serbest olmalarını istiyor. Bunu yalnız Prâğ hükümeti değil, Almanyadan başka, Hattâ İtalyanlarda dahil olmak üzere, bütün dünya istemiyor. Çünkü böyle bir talap kabul edildiği zaman, Çekoslovakya ihlâl etmiş demektir.

Südetler daha ileri giderek diyor. larki: «Eğer bu talebimiz kabul edilmezse, Çekoslovakya'dan ayrılmışa haklarımız olacaktır.»

Zaten onların talepleri kabul edilirse, Südetler demokrat Çekoslovak Cumhuriyetinden ayrılmış sayılmayacaklar mı?

İşte Orta Avrupada bu sefer yüzde yüz harbe yol açacak olan bugünkü çıkmaz vaziyet budur ve Çemberlayn da böyle bir harbin önüne geçmek için, Hitlerle bizzat görüşmek lüzumunu hissetmiştir.

Oyle tahmin ederiz ki, iki büyük devlet adamının bu mülakatından, herhalde Avrupa sulhu için hayırlı bir netice çıkmıştır. Bu neticeyi de bugün yarın elbelet göreneceğiz.

DIPLOMAT

Gene şeker meselesi

(Başmakaleden devam)

bu hakikatı efkârı unumiyenin terchimanı bir halk gazetesinin başında bulunmak itibarile şimdiden alâkadar makamların nazardikkatine arz ediyoruz.

Daha bugünden, yakınlaşmakta olan kış mevsimi için bir şeker ihtikârı hazırlanıyor. Kabilse yeniden Rus şekerini getirtmek, değilse ihtikârı önleyecek tedbirleri şimdiden derşip etmek lâzımdır.

DOĞU

EN SON HABERLER

Hankeu yolunda kanlı
muharbeler oluyor

Hanken 18 [A.A.] — Bir haftadanberi Hankeuya 70 kilometre mesafede kanlı meydan muharebeleri olmaktadır. Japonlar mukavemet gösteremedikleri yerlere takviye kuvvetleri elbetmektedirler. Bu muharebeler de her iki taraftan takri ben 600 kişi ölmüştür.

Avusturyadaki Yahudiler
servetlerini bildirecekler

Viyana 18 [A.A.] — Burada bulunan Marşal Göring Yahudi camiasının ileri gelenlerinden birkaç kişiyi yanına çağırarak, bir takım emirler vermiştir. Söylen diğine göre, zengin Yahudiler iki güne kadar ellerinde bulunan servetlerinin mecmuunu bildireceklerdir.

İtalyadaki Yahudi
memurlarda atılıyor

Roma 18 [A.A.] — İtalyan hükümet dairelerinde bulunan bir takım Yahudiler istifa ederek çekilmeye başlamışlardır. Bilhassa Adliye dairelerinde bulunan Yahudiler istifaya mecbur tutulmaktadır.

Südetlere karşı şiddet
siyaseti başladı

(Baştarafı 1 incede)

Paris 18 [A.A.] — Südet Almanları müzakereler bilfiil durmuş gibidir. Südet Almanları partisi mümessillerinin Südet şehirlerindeki örfi idaresinin kaldırılması hakkındaki talepleri rededildiği gibi, bilakis Çekoslovak — Alman hudutlarında sıkı tedbirler alınmış ve Çek zabıta kuvvetleri Südetlerin bulunduğu mintekalarda silâh toplamağa başlamıştır. Her türlü mukavemet şiddetle mukabele görmektedirler. Lehistan Macaristan ve Alman hudutları kapanmış gibidir. Vaziyet son derece nazik bir safhadadır.

Fransız Başvekilli tayyare ile
Londraya gitti

Londra 18 [A.A.] — Fransız Başvekilli Daladiye dün sabah tayyare ile Paris'ten buraya gelmiş ve Başvekilli Çemberlayn tarafından kabul edilmiştir.

İngiliz kabinesi dün ve bugün müteaddit içtimalar yapmış ve Fransız Başvekilli de bu içtimalarda hazır bulunmuştur.

Bu içtimalarda, Çemberlaynın Hitler ile vuku bulan mülakatının neticesi ve Başvekillin 20 Eylülde avam kamarasında yapacağı beyanatın esasları kararlaştırılmıştır.

Erzurum abidesi

(Baş tarafı 1 incede)

Behcet Kemal ÇAĞLAR bu konfeansında gazetemizin bu yazısını mevzuubahs ederek:

Türk sanatkarlarının himaye edilmesi lâzımdır, millî tarihimize ait bir hâdise karşısında Türk sanatkarının duyacağı heyecan, ecnebi sanatkarın heyecanile mukayese edilemez, binaenaleyh bir Türk sanatkarının, bir ecnebiye nazaran millî bir hâdiseyi sanat vadisinde ifade edebilmek kudreti daha yüksek olmak lâzımgelir, demiştir.

Fikir bakımından pek cazip görünen bu iddiayı bir parça yakından tetkik etmek zaruretindeyiz. O zaman hakikat bütün çıplaklığıyla da olsa tebarüz edecektir.

Türk sanatkarlarının himaye edilmesi elbette büyük bir memleket vazifesidir. Fakat himayenin şümülünü hudutsuz bir şekilde tasavvur etmek hatalıdır. Ortada bir mıntakanın koskoca tarihi şehametini asırlara hâkretmek gayesile kurulması düşünülen bir abide varken, ahbaplık, herçi badabat Türk sanatkarının himayesi mevzuubahs olmaz.

Ve sırf bu endişe ile Türk inkılâbının beşiği Erzuruma İsa için dikilmiş bir yaban abidesinin kopyası konamaz. Orijinal, sanat kıymetini haiz bir eser verebilen sanatkar elbet himaye edilir, böyleleri hattâ böyle olmyanları bile bizim memlekette himaye edilmişlerdir, ve halâ edilmektedirler. Sanat bahsindeki böyle tarafkirane düşünceleri hayretle karşılamak lâzımgelir. Sanatkarın da hayat mücadelesinde bir payı vardır.

Nasıl bir siyaset adamı, nasıl bir mühendis, nasıl bir müteahhit muvaffakiyeti için mücadele edecekse, sanatkar da kendisini kurtarmak ve sanatını takdir ettirmek için mücadeleye edecektir. Etmelidir.

Sanatkar bu mirasyedi midir? Cemiyet bünyesine yapılmış bir tufeyli midir? Türk sanatkarını bilâkaydû şart himaye edelim demek, onun biçareliğini, zavallılığını, zaifliğini kabul etmek demek olmaz mı? Türk sanatkarını bu vadiye müdafaa etmeğe kalkınlarını düşükleri şu büyük tezadı takdir edemelerine hayret etmemek kabil değildir.

Millî tarihimize ait hâdiselerin sanatkarlarımız tarafından daha büyük bir heyecanla mütalaa edileceklerini kabul etmeğe mecburuz. Fakat ifade kudretini nazarı itibare alırsak bizimkilerin yaya kaldıklarını inkâr etmemek icabeder.

İki misal zikredeceğim: Bir tanesi bir Türk sanatkarı tarafından yapılmış olan Kars vilâyet meydanındaki Atatürk abidesidir. Hareketsiz, hattâ nisbetsiz bir taş ve bronz kombinasyonu. Diğer Samsunda Kripel tarafından yapılmış olan Atatürk abidesi...

Bu abidede memleket kurtuluşu için her şeye isyan etmiş ve harekete geçmiş büyük adamın o günkü ruhi haletinin canlandırılmış olduğu inkâr edilebilir mi?

Kripelin Atatürkü bir Türk sanatkarı kadar heyecanla duyması elbet kabil değildir. Bu muhakkaktır, bunda tereddüt ve şüphe edemeyiz... Fakat Kripel heyecanının azlığına rağmen fikri ifade edebilmek hususunda gösterdiği kabiliyet ile bu eksikliğini telâfi etmiştir. Türk sanatkarı ise yüksek heyecanını bir taş ve bronz kalabalığında soğutmuş ve azaltmıştır. Ortaya orada, sanat

71

Nakleden: S. A.

Bağdatlı delikanlı
ile Çinli cariye

Bütün malını mülkünü sarfeden delikanlı cariyesini satmağa mecbur kaldı ama, sonra ne oldu?

Bir müddet sonra üçüncünün mührü düşmüş. Kazmışlar, altın çıkmış. Aynı teklifi yapmış fakat döndüncü "Daha benim mübrüm etmişim", diye razı olmamış. Yürümüş gitmiş.

Bir kaç gün sonra döndüncünün de mührü düşmüş. Kazmış bakmış ki demir madeni var.

Bunu gördüncü öbür arkadaşlarının altın gümbüşlerine şimdiki ortak olmadığına pişman olarak geri dönmüş. Gene geçtiği yollardan yürüterek altın madeni çıkan arkadaşını aramışsa da hiçbir izine tesadüf edememiş. Mahzun ve meyyus olarak kendilerine bu yolu gösteren şeyhin menleketine dönmüş. Fakat onun bir müddet evvel öldüğünü söylemişler. Nihayet hiç olmazsa demirleri bulayım, diye kendi mübrümüne düşüğü yere dönmüşse de onun da nam ve nişanını bulamamış. Her taraftan ümitsiz ve meyyus kalmış.

Kissesini bitiren Dudu, Mahşeker'e dönerken:

— İşte sen de fazlasını ararken eldeki mevcudunu kaybedersin. Gel bu sevdada var geç. Bugün sevgilin Beyzadenia vuslatını ganimet bil, zevkine bak.

Mahşeker deria bir ah çekerek:

— Dudu, dedi, evet söylediklerin doğru amma, ne çareki sevgilime ulaşmak imkânı yok gibidir. Onun için böyle türü sözler söylüyorum. Belki de manasız konuşuyorum.

Dudu — Senin onu sevdiğin kadar o da seni seviyorsa kedere mahal yoktur.

Çinli cariye ile Bağdatlı delikanlının birbirine kavuştukları gibi siz de muradınıza nasıl olsa ereceksiniz.

Mahşekerin israrı üzerine Dudu Çinli cariye ile Bağdatlı delikanlının hikâyesini anlatmaya başladı:

— Bağdatta, malın hesabını kendide bilmeyek derecede zengin ve ticaretle iştigal eden bir dekanın varmış. Kim bilir, nasıl bir tesadüfle, bir gün Çinli bir cariyeye aşık oldu. Onun yolunda bütün varını sarfeder, nihayet bir lokmaya muhtaç bir hale düşer.

Kız bir gün derki:

«Sevgiliim bütün malımı benim yoluma sarfettin. Şimdi de on paraya muhtaç oldun. Fakir ve zaruret içinde yüzüyoruz. Bu vaziyette sadetin manası kalmaz. Çünkü aşkın tadı bu zaruret ve bütünlü içinde kaybolur. Eğer ayrılığa tahammül edebilirsen beni sat bahamı sermaye yap. Ben de sabretmeye çalışırım, edemezsem kendimi öldürürüm, kurtuluşum.»

Delikanlı çaresizlik yüzünden bu teklife razı oldu. Cariyeyi satmak üzere esir pazarına götürdü.

(Arkası var)

Valimizin Hınıs ve karayazıda tetkik seyahetleri

(Baş tarafı 1 incede)

nisa gittimdir. Bu gezintide Palandöken yolu da tetkik edilmiş bu yolun salın seyüsehfer müsait bir vaziyete konulması ve ayrıca da yol üzerinde iki sığacak binaları inşası takarrür etmiştir.

Senem taşlarda kesif miktarda yol azelesinin, bu yolu daha iyi bir vaziyete koymek için çalışmaları görülmüştür.

Senem taşlardan Hınıs hududuna kadar olan yol üzerinde, Hınıs Kaymakamı Nezam ve nahiy müdürü Ekrem'in gayret ve himmetleriyle taşların kısı bir zamanda kesildiği, otomobil, kamyon ve her nevi nakil vasıtalarının rahatça geçebilecekleri mükemmel bir yol yapılmakta olduğu görülmüş, kaymakam ve nahiy müdürü takdir edil-

değerini haiz bir eser çıkartamamıştır.

Sanat bir anlayışın temadisi ve bir muhitin mahsulüdür. Bu anlayış ve bu muhit bizde yeni teşekkül ediyor. Acelemiz ne?..

Yarının büyük Türk sanatkarları elbet doğacaktır ve onlar da elbet kıymetleri âlemşümül büyük eserler verecektir.

Bize düşen, o günü beklemek ve hakikatı acı da olsa inkâr etmemektir.

Bahadır DÜLGER

miştir. Aynı gün akşam Hınıs varan heyet Çevirme köprüsü inşaatının da bitirilmek üzere olduğunu görmüş ve köprüünün bir an evvel bitirilmesi için lâzım gelen emir ve direktifler verilmiştir.

Heyet bundan sonra Çevirme köyüne giderek, burada çok güzel bir şekilde yapılmakta olan mektebi gezmiş ve noksanlarının süratle ikmal için icabeden tedbirler alınmıştır.

Heyet Çevirme köyünden tekrar Hınıs dönerek, orada erazi ihtilâfları, iskân ve bakaya vergiler hakkında halkın müracaatlarını dinlemiş ve bu müracaatlar inceden inceye tetkik edilerek, muamelelerinin bitirilmesi için kaymakam, malmüdürlüğü ve muhsebel hususiyeye havale edilmiştir.

Heyet ertesi gün Hınıstan hareket ederek, Hacıömerde kısa bir tevaküftan sonra, Karayazı kazasının muvakkat merkez olan Çulluya gelmiştir. Cuma günü Karayazı kazasının esas merkezi olan Bayraktara hareket edilmiş ve burada yeni yapılacak olan ve bütün malzemesi hazırlanmış bulunan yeni hükümet konağının yeri tayin ve tesbit edilmiştir. Heyet Çullu yoluile aynı gün Hınıskaale üzerinden Erzuruma dönmüştür.

Bu tetkik seyahatında görülen noksanlar, alt vakâirtler nezdinde teşebbüslerde bulunularak halledilecektir. Bu tetkik gezintisi heyetü unumiyeye itibarile şayanı memnuniyet bir intiba hasil etmiştir.

